

Vogelkoppenknipsels

Nummer 52

Verzameld door Wim Smeets

In deze rubriek vindt u samenvattingen van artikelen met in de kop een vogelnaam of een vogelaanduiding. Deze artikelen verschenen in de maanden november en december 2008 in Nederlandse dag-, week- en huis-aan-huisbladen.

Franse vogels broeden noordelijker maar klimaat haalt hen in

NRC Handelsblad, 1 november 2008

De gemiddelde vogel schuift zijn leefgebied snel op door de klimaatverandering, maar toch ligt hij achter. De achterstand is nu 182 km. Dat is de conclusie van onderzoekers aan het European Bird Census Council in Parijs. Zij ontwikkelden een simpel model om veranderingen vast te leggen aan de hand van de Community Temperature Index (CTI). Elke plaatselijke vogelgemeenschap kan er mee worden gekarakteriseerd aan de hand van de gemiddelde voorkeurstemperatuur van de soorten. De CTI geeft een balans weer tussen grofweg het aantal warmtezoekende soorten en warmtemijdende soorten. Zij constateerden een sterke toename in CTI tussen 1989 en 2006. Deze toename is te vertalen in een

noordwaartse verschuiving in soorten-samenstelling met 91 km. Maar de verandering van de temperatuur zelf was sneller, in Frankrijk was er in dezelfde periode een noordwaartse verschuiving van de temperatuurgrenzen van 273 km. De veranderingen in de avifauna lopen zo tien kilometer per jaar achter. De Franse onderzoekers vinden dat zorgwekkend, temeer daar zij vermoeden dat de soorten al aan hun hoogste snelheid van verplaatsen zitten.

Rosse Grutto non-stop de wereld rond in acht dagen

Trouw, 4 november 2008

De Rosse Grutto is in staat tot fysieke topprestaties die hun weerga niet kennen in de dierenwereld, laat staan in de mensenwereld. Een Rosse Grutto is met een zendertje van zesentwintig gram in haar buik in één ruk van Alaska naar Nieuw-Zeeland gevlogen, meer dan elfduizend kilometer in acht dagen. 'Daarbij vergeleken is Lance Armstrong maar een watje', zegt onderzoeker Theunis Piersma, de Groningse hoogleraar Dier-ecologie. Zeven vrouwtjes kregen een zendertje in de buik en twee (lichtere) mannetjes een lichter zendertje op hun rug. Deze vogels legden gemiddeld tienduizend kilometer af in iets minder

Lepelaar Matthijs vliegt 3761 km voor niets.

Foto: Wim Smeets.

dan tien dagen en zonder te pauzeren om te foerageren. Een vrouwtje met de code 'E7' was recordhouder met 11.680 km in acht dagen en een paar uren.

Chileense Smient aan de Potmarge

Leeuwarder Courant, 6 november 2008

Er zwemt sinds kort een Chileense Smient in de waterspeelplaats aan de Potmarge. Deze van oorsprong Zuid-Amerikaanse eend heeft een partner gevonden in de vorm van een Wilde Eend en is waarschijnlijk afkomstig uit een watervogel-collectie.

Zelfs slapende meeuwen houden hun burenscherp in de gaten

NRC Handelsblad, 8 november 2008

Als een slapende meeuw omringd is door alerte soortgenoten, zonder dat er sprake is van onrust of alarm, dan opent de slapende meeuw een oog vaker. Dat ontdekte de Canadese gedragsonderzoeker Guy Beauchamp. Het is opvallend want groepsdieren zijn meer ontspannen in een groep met veel oplettende ogen. Als reactie op zijn burens komt de meeuw ook vaak uit zijn slaaptoestand, waarbij twee ogen wijd open zijn. Net als andere vogels

openen slapende meeuwen regelmatig een oog voor een korte blik op de omgeving. Beauchamp ontdekte dat meeuwen vaker kortstondig om zich heen gluurden naarmate meeuwen rondom hen alert waren. De oplettendheid van een grote groep bleek dus rustgevend. De oplettendheid van de burens blijkt de rust juist niet te bevorderen.

Zeevang is toplocatie weidevogel

Dagblad Waterland / Noordhollands

Dagblad, 11 november 2008

In 2005 is het project 'Optimalisering weidevogelgebied de Zeevang' opgezet en met de uitvoering werd de Weidevogelkring Zeevang belast. In de drie afgelopen jaren zijn de weidevogels en hun directe vijanden, de roofdieren, geteld. Ook verschaft de werkgroep meer inzicht over hoe het landschap er met het oog op Kieviten, Grutto's, Scholeksters en Tureluurs nu eigenlijk uitziet. Hoe gebruiken beheerders dat landschap? Niet alleen voor het laten neerstrijken van broedparen maar ook voor het laten overleven van kuikens. Voldoende afwisseling van stukken grasland is een succesfactor evenals kruidrijkheid van

stukken grasland, het uitstellen van het maaien en de hoogte van het gras. Lantaarnpalen, hoge bomen en masten in een weidevogelgebied zijn ideale uitvalsbases voor Sperwers en Buizerds om weidevogelkuikens te verschalken. Torenavalkenkasten plaatsen in een dergelijk gebied is helemaal uit den boze. Dat Zeevang in 2008 een toplocatie is voor Grutto's blijkt uit het feit dat er dertig paren Grutto's broedden per honderd hectare. In vergelijking met Friesland in 2008 is dat drie tot zes keer zoveel.

Vogels leren taal van andere soorten
NRC Handelsblad, 13 november 2008
Vogels kennen de alarmroep van soorten in de buurt omdat ze elkaars taal leren, niet omdat alarmroepen van verschillende soorten op elkaar lijken. Maar de alarmroep van vogels van buiten de regio herkennen ze niet, ook al lijkt het geluid sterk op de alarmroep van een soort uit de eigen regio.

Lepelaar Matthijs vliegt 3761 kilometer voor niets

Leeuwarder Courant, 17 november 2008
Lepelaar Matthijs is op zijn 4200 km lange weg van Schiermonnikoog naar zijn overwinteringsplaats in Mauritanië gesneuveld. Op nog geen vierhonderd kilometer van zijn uiteindelijke doel is Matthijs neergestreken in de Sahara om te foerageren, na 910 km gevlogen te hebben zonder ook maar iets te eten of te drinken. Daar was echter geen voedsel te vinden en de vogel is ter plekke gesneuveld. Onderzoekers hadden begin 2008 acht Lepelaars uitgerust met een piepkleine gps-zender. Twee volwassen vogels en zes jonge dieren kregen een ongeveer vijftig gram zware zender opgebonden. Deze zenders sturen regelmatig de positie door naar de onderzoekers via een satelliet.

Grauwe Gors is gevlogen

De Telegraaf, 27 november 2008
De Grauwe Gors kan in Nederland worden beschouwd als zijnde uitgestorven. Dat heeft Sovon Vogelonderzoek Nederland bekendgemaakt na observaties in 2008. In dat jaar is slechts één locatie gemeld waar de Grauwe Gors is gezien. Het was geen paartje maar een individuele vogel. Schaalvergroting in de landbouw en

veranderende gewaskeuzes doen vele vogelsoorten de das om, zoals eerder al de Ortolaan. Ook in de rest van Europa heeft de Grauwe Gors het moeilijk.

Ganzenflappen in de polder

De Telegraaf, 29 november 2008
'Vangstmethode uit de middeleeuwen ingezet voor modern onderzoek'. Het ganzenflappen is één van de oudste beroepen uit de Nederlandse historie. Vroeger werden de ganzen gevangen voor de slacht maar tegenwoordig mag dat niet meer. Een eeuwenoud ambacht dreigde te verdwijnen, totdat vogelonderzoekers van onderzoeksinstituut Alterra de hulp van ganzenflappers inriepen. De eeuwenoude vangstmethode blijkt de meest verantwoorde en efficiënte bij het internationale ganzenonderzoek. Daartoe worden de ganzen voorzien van een gekleurde kunststof nekkring en metalen pootringen. Ook voor de Erasmus Universiteit wordt er gevangen. Van elke gans wordt een uitstrijkje gemaakt dat voor virologisch onderzoek wordt opgestuurd naar de universiteit waar men het onder andere onderzoekt op het vogelgriepvirus. Over ganzenflappen en andere oude vangmethoden gaat het pas verschenen boek 'Beter een vogel in de hand...', uitgegeven door de KNNV. De schrijver van deze rubriek Vogelkoppknipsels, Wim Smeets, heeft een dvd vervaardigd van twintig minuten over dit ganzenflappen in Eemdijk, van het temmen van de ganzen, het opbouwen van de hut en de netten, het vangen van de ganzen, tot het meten en het ringen en het weer loslaten.

Vogelvanger loopt in val

De Telegraaf, 2 december 2008
Een 51-jarige man uit Nunspeet is aangehouden voor het illegaal vangen van vogels. De man was met een klepkooi en mistnetten door voorbijgangers gesignaleerd. Toen hij in de gaten kreeg dat de politie was gebeld, vluchtte de man, daarbij zijn spullen vergetend. Toen hij die een dag later weer kwam ophalen werd hij door twee buitengewoon opsporingsambtenaren van het Groennetwerk Veluwe in de kraag gevat. Zijn vangmiddelen zijn in beslag genomen.

De Steenuil waardeert onze oude rommel.

Foto: Wim Smeets.

Zoetermeerse Vinexwijk is meest vogelvriendelijk

Trouw, 5 december 2008

Zoetermeer is de winnaar van de Stadsvogelprijs, dat maakte Vogelbescherming bekend. Zoetermeer richtte de nieuwbouwwijk Oosterheem zodanig in dat vijftig soorten vogels er kunnen leven. Zoetermeer krijgt € 20.000. De gemeente moet dit bedrag besteden aan een nieuw stadsvogelproject. In de Vinexwijk werden per vogelsoort maatregelen getroffen, zoals een permanente oeverwaluwendwand en speciale vogelvides die aan huizen worden bevestigd.

Natuurgroep Kockengen bouwt broedwand voor IJsvogels

VAR – Nieuwsblad voor Vecht-, Amstel- en Rijnstreek, 18 december 2008

Zaterdag 13 december hebben vrijwilligers van de Natuurgroep Kockengen in de zuidelijke rietlanden van Kockengen een broedwand aangelegd voor IJsvogels. Dit is de tweede in zijn soort in de omgeving van Kockengen. De eerste broedwand, gelegen in het Polderreservaat, heeft in 2008 tot succes geleid. Voor het eerst heeft er een paartje IJsvogels in Kockengen gebreed.

Rare vogel

De Telegraaf, 18 december 2008

Een 60-jarige man heeft in een tweekamerwoning in Berlijn 1700 parkieten gehouden. Deze merkwaardige hobby kwam aan het licht toen buurtbewoners klaagden over stank en lawaai. Naar alle waarschijnlijkheid is er hier sprake van 'bird hoarding', een zeldzaam syndroom waarbij de patiënt op een ziekelijke en obsessieve manier vogels kweekt en verzamelt. De autoriteiten verwijderden de vogels uit het huis.

De Steenuil waardeert onze oude rommel

de Gelderlander, 19 december 2008

Het groene gebied tussen Veenendaal, Ede, Rhenen en Wageningen is een half open gebied waar veel Steenuilen huizen. Zij broeden graag in knotwilgen, konijnsholen en boerenschuren. Meestal zoeken zij hun heil in oude gebouwen. De vogel leeft van ratten, muizen, kleine vogels en insecten, maar door het gebruik van bestrijdingsmiddelen leggen Steenuilen steeds vaker het loodje. De Steenuil geeft voor zijn broedplek de voorkeur aan een rommelige omgeving. Hier zitten meer muizen en vindt hij een geschikte plaats

om zijn voer over te geven. De Steenuil gebruikt zijn nest het gehele jaar door.

Geef ganzen de ruimte

De Telegraaf, 20 december 2008

Terug naar de situatie van 2002, toen er geen ganzen geschoten mochten worden, er geen speciale foerageergebieden voor ganzen waren en boeren een geldelijke vergoeding kregen voor de door ganzen aangerichte schade. Dat is goed voor de ganzen, goed voor de meeste boeren, het biedt duidelijkheid voor het handhaven van het schietverbod en het is nog goedkoper ook. Momenteel worden er 16.000 ganzen afgeschoten in Nederland. De locatie van de foerageergebieden (regeling ingesteld in 2003) verandert ieder jaar doordat boeren dan weer wel en dan weer niet meedoen. De ganzen weten zo niet waar ze aan toe zijn. Het handhaven van het schietverbod is onmogelijk doordat opzichters niet weten of het foerageergebied is of niet, of de desbetreffende boeren alles hebben gedaan om de ganzen te verjagen. Er wordt zelfs

geschoten op overvliegende ganzen. Bovendien is de regeling een administratieve rompslomp en daardoor nog eens extra duur.

Over hetzelfde onderwerp een artikel in het Noordhollands Dagblad van 27 november 2008.

Slechtvalken heersen boven Amsterdam

De Telegraaf, 27 december 2008

Bijna alle slechtvalkennesten bevinden zich op grote hoogten, zoals op flats, koeltorens en schoorstenen. In het Westelijk Havengebied broedt een slechtvalkenpaar elk jaar op de Hemwegcentrale. De valken huizen er het gehele jaar en zijn dan ook regelmatig te zien. Voor de Slechtvalk is het Amstelplein net zoiets als de Grand Canyon: loodrechte wanden met allerlei randen en hoeken om zich te verschansen of zitpost in te nemen. En overal rondom vliegende of foeragerende stadsduiven, hun prooidieren. Ook overvliegende steltlopers, meeuwen en eenden staan op het menu van deze valken.

Geef ganzen de ruimte.

Foto: Wim Smeets.

■ Wim Smeets, Bachlaan 111, 3752 HG Bunschoten, (033) 298 31 47, smeets.foto@casema.nl.